

MEMORANDUM

VFDR.

PLÅDENS STYRKE- OG VÆRDMÆSSIGE SAMMENSÆTNING

1 MAR 1972

CHEFEN FOR SØVERNET

CHEFEN FOR SØVERNETS OPERATIVE KOMMANDO

CHEFEN FOR SØVERNETS MATERIELKOMMANDO

TIL TJENESTEBRUG.

1 mar 1972

MEMORANDUM VEDRØRENDE:FLÅDENS STYRKE- OG VÅBENMÆSSIGE SAMMENSÆTNING.INDLEDNING.

1. Siden 1960 har den i Forsvarslov af 1960 angivne sammensætning af Flåden været retningsgivende for Søværnets planlægning og aktivitet. Det forudsattes ved dette lovmæssige grundlag, at Flåden i forhold til tidligere skulle bestå af færre, men mere effektive skibe, idet antallet af egentlige krigsskibe reduceredes fra 75 til 61. Ved Forsvarsloven af 1968 udgik den i 1960-Loven formulerede styrkemålsætning for en balanceret, dansk Flåde, og i stedet anførtes det omtrentlige totaltal for egentlige krigsskibe - ca. 60 - idet sammensætningen kunne tilpasses udviklingen.

Det er blevet pålagt Forsvarskommissionen af 1969 at lade foretage en analyse af værnernes styrkemæssige sammensætning, herunder en vurdering af, hvilke skibstyper Søværnet bør råde over. (Kundgørelse for Forsvaret A.71-1969).

2. Ved det af Regeringen 14 dec 71 fremsatte ændringsforslag til Lov om Forsvarets Ordning og Lov om Forsvarets Personel påregnes, at det siden 1960 gældende og fastholdte grundlag bortfalder, idet styrkemålsætningen udgår af loven. I bemærkningerne til lovforslaget er anført, at baggrunden herfor er de manglende økonomiske muligheder for at fastholde Forsvarets styrkemål, og at der følgelig er et behov for bedre balance - inden for Forsvaret som helhed - mellem mål og midler. For Flådens vedkommende er endvidere anført, at en udeladelse af eksakte styrkemål i loven vil åbne vejen for et mere fleksibelt valg af enheder, men der fastholdes krav om en efter danske forhold operativt afbalanceret flåde.

Det er imidlertid nødvendigt, at der som grundlag for en sund og koordineret planlægning, også under en ny forsvarslovgivning, fastlægges en flådeplan for et passende åremål.

3. Nærværende memorandum tilsigter derfor en formulering af en sammensætning af Flåden inden for Regerings-forslagets parametre med

././.

henblik på at skabe et nyt retningsgivende grundlag for den sømilitære del af forsvarsplanlægningen.

GRUNDLAG.

4. Dansk sikkerhedspolitik, der støtter sig til dansk medlemskab af De forenede Nationer og tilslutning til Den nordatlantiske Traktat, forudsættes at have som formål at give Regeringen den størst mulige handlefrihed mod udefra kommende trusler. I påkommende tilfælde anvendes det militære forsvar til støtte herfor i vedtaget samarbejde med andre nationer.

Forsvarschefen har sammenfattende formuleret - og Forsvarskommissionen af 1969 godkendt - følgende formål for Forsvaret:

"Dansk Forsvar har, som led i det samlede NATO-forsvar, til formål gennem sin tilstedeværelse at bidrage til at forebygge krig. Gennem overvågning af dansk område og ved afvisning af krænkelser skal Forsvaret hævde suveræniteten. I tilfælde af angreb på Danmark skal Forsvaret umiddelbart kunne imødegå dette, således at andre NATO-styrker får mulighed for at yde hjælp, og derefter fortsætte kampen sammen med disse." (FKO TTJ skrivelse LTP 23.0300/1 af 12 maj 70).

Den danske sikkerhedspolitik og det deraf afledte formål for Forsvaret må være fundamentalt retningsgivende for Søværnets sammensætning.

5. I tilslutning til Forsvarets formål har Forsvarschefen angivet de opgaver, som Forsvaret skal varetage, dels generelt, dels i fred, i spændingsperioder og i krig.

Søværnets aktivitet inden for disse opgaveområder kan sammenfattes således:

a. Søværnet skal i fred bidrage til at forebygge krig og sikre dansk suverænitet og handlefrihed. Søværnet skal overvåge danske og tilstødende farvande og hævde suveræniteten ved afvisning af krænkelser og derved medvirke til at sikre Regeringen det længst mulige varsel om forestående kriser eller angreb.

Søværnet skal opretholde et beredskab mod overraskelsesangreb og løse de særlige opgaver, som herudover er pålagt det i samfundets tjeneste såvel i de syddanske, som i grønlandske og færøske farvande.

b. Søværnet skal i spændingsperioder bidrage til at skabe troværdighed om nationens forsvar. I sådanne perioder, der inkluderer det "grå niveau" - den tilstand, der hverken kan betegnes som egentlig fred eller egentlig krig, men som kan rumme krigsmæssige enkeltoperationer - skal

Søværnet intensivere overvågningen og bestræbelserne for at hævde suveræniteten, ligesom Søværnet skal iværksætte deployering og beredskab for imødegåelse af egentlige krigsmæssige angreb.

- c. Søværnet skal i krig imødegå angreb så tidligt og så fremskudt som muligt til forsvar i overensstemmelse med vedtagen NATO-strategi. Søværnet skal derved dels yde et bidrag til direkte forsvar af dansk territorium og territorielt farvand, dels søge at bevare en sådan kontrol over gennemsejlingsfarvandene, at forbindelsen mellem de danske landsdele såvel som tilgangen af forsyninger og eventuelle forstærkninger udefra sikres.

Søværnet må bestandigt være således sammensat og udstyret, at det bedst muligt kan løse den krigsmæssige opgave. Søværnets sammensætning og udstyr må imidlertid, udover denne opgave, kunne tilgodese de behov vedrørende de særlige og de fredsmæssige opgaver og - ikke mindst - de opgaver i det grå niveau, som er grundlæggende forudsætninger for, at de ultimative opgaver ikke kommer til udførelse.

Det må herved erindres, at de våben- og kommandosystemer, der er behov for i en krig, indeholder et effektivt og tilstrækkeligt potentiel til håndtering af opgaverne såvel i den fredelige som i den spændte situation. En række af de forsvarsstyrker og våbensystemer, som er maksimalt effektive i krig, kan imidlertid ikke anvendes til direkte operativ indsats på lavere konfliktniveauer end krig, men de har på sådanne lavere niveauer en primær effekt som en troværdighedsfaktor i en almindelig krigsforebyggelse.

6. De således resumerede opgaver ville - under hensyn til eksisterende maritime styrkeforhold - kunne begrunde et dansk Søværn af en betydelig størrelse. Imidlertid er de økonomiske rammevilkår for Forsvaret som helhed stærkt begrænsende for størrelsen af det Søværn, som kan opstilles. Den økonomiske ramme indgår derfor som en grundlæggende faktor i udformningen af en realistisk flådeplan.

Som ordinært økonomisk grundlag anvendes i dette memorandum det i forslag til Finanslov 1971/72 og tilhørende budgetoverslag 1972/73 - 1974/75 vedrørende Forsvaret skitserede niveau (Forsvarskommissionens skrivelse nr. 14-71 af 30 apr 71). Det tager endvidere udgangspunkt i den hidtidige - også økonomisk gældende - værnslance, bl.a. henset til, at Forsvarskommandoens notat af sep 71 vedrørende Forsvarets styrke- og våbenmæssige sammensætning har konkluderet, at der ikke foreligger grundlag for ændringer af denne balance. (FCH 0.23. 0300/OP 2-4700 af 1 okt 71).

Der forudsættes derfor indledningsvis en økonomisk ramme, som for så vidt angår investeringer svarer til Søværnets nuværende andel - ca. 30% - af Forsvarets samlede investeringsbudget, i alt ca. 130 mill. kr. (1971); og som for så vidt angår driftsudgifter fastholdes på det eksisterende niveau, d.v.s. ca. 325 mill. kr. til personelbestemte og ca. 140 mill. kr. til materielbetonede driftsomkostninger.

Det forudsættes herved dels, at den samlede ramme til investeringer og drift, i alt ca. 595 mill. kr., om nødvendigt kan disponeres frit til opnåelse af den optimale flådeplan; dels at der inden for denne ramme, i overensstemmelse med Regeringsforslaget af 14 dec 71, skal etableres en væsentlig forøgelse af antallet af frivilligt stampersonel, men at de forbedringer i personellet's vilkår, som ifølge bemærkninger til lovforslaget er en forudsætning for rekruttering af stampersonellet, medfører en økonomisk kompensation på Søværnets driftsbudget.

7. Endelig må Søværnets sammensætning bestemmes under hensyntagen til det maritime miljø; til Danmarks geografiske beliggenhed; til eksisterende magtforhold og den eksisterende maritime trussel; samt til igangværende eller forudseelige teknologiske udviklinger.

DET MARITIME MILJØ.

8. Havet udgør en transportvej med næsten ubegrænset kapacitet, ad hvilken der kan fremføres såvel kommercielle transportere som militære styrker. Uden for kyststaternes søterritorium er havet et frit, internationalt område, som alle, der evner det, kan besejle til fremme af egne interesser.

Havet kan således udnyttes til fredelige transportere, men også til aggressiv aktivitet og fjendtlige foretagender, herunder såvel søværts angreb på fremmede territorier som forlægnings af flådestyrker til gunstige positioner for magtdemonstration eller videregående pression forud for egentlige krigshandlinger.

9. Medens et militært angreb på landterritorier ubetinget må betragtes som en klart defineret krigshandling, vil aggressioner mod en nations aktivitet og interesser på havet være mindre klart defineret. De er samtidigt vanskeligere at klarlægge og i givet fald lettere at bortforklare eller at trække sig tilbage fra. Sandsynligheden for, at

sådanne episoder umiddelbart vil påkalde en massiv - eventuelt atomar - gengældelse, er lille. Inden for det maritime miljø er der således mulighed for aggressioner i internationale situationer, hvor den aggressive part søger at undgå atomkrig og derfor vil undgå klart definerede angrebshandlinger, men foretrækker at nå sine mål gennem en spændingsperiode på grænsen mellem fred og krig.

DANMARKS GEOGRAFISKE BELIGGENHED.

10. Danmarks beliggenhed mellem Nordsø og Østersø samt imellem Det vesteuropæiske Kontinent og Den skandinaviske Halvø har tillige med landets opdeling i talrige øer og halvøer medført, at havet har haft en betydelig og ofte afgørende indflydelse på dansk historie og udvikling.

Med Danmarks mere end 7000 km kyststrækninger, med hovedparten af befolkningen knyttet til havnebyer, med handel, industri og søfart som betydende faktorer samt med to atlantiske rigsdele spiller maritime spørgsmål en stor rolle, bl.a. i relation til landets forsvar.

Jylland og øerne må i militær henseende betragtes som et basisområde for maritime og luftmilitære operationer i og over nærliggende have, ligesom det kan benyttes som flanke-, henholdsvis udgangsposition, i relation til militære operationer i Centraleuropa og mod Den skandinaviske Halvø.

11. Over havet, der ligger let tilgængeligt for så godt som alle egne af landet, kan forbindelsen til såvel den nære som den fjernere liggende omverden opretholdes. Danske farvande kan besejles af små og mellemstore skibe, men frembyder navigatoriske vanskeligheder eller hindringer for meget store skibe.

Danmark behøver betydelige tilførsler udefra, hvoraf hovedparten kommer ad søvejen, ligesom en stor del af landets eksport fragtes pr. skib. Skibstrafikken gennem vore farvande og mellem landsdelene er ganske betydelig. Danske farvande passeres således af ca. 80.000 skibe årligt, og danske havne har årligt mere end 26.000 skibsanløb fra udlandet og et tilsvarende antal afgang, hvortil kommer mere end 15.000 skibsanløb mellem danske havne - alt eksklusiv færgetrafik.

././.

12. Danmarks geografiske konfiguration betyder, at landets sikkerhed i krigstid eller under truende udsigter til krig i særlig grad vil være udsat, dersom der gives en fjende eller potentiel fjende mulighed for uhindret eller uanfægtet sejlads i de farvandsafsnit, der leder til eller støder op til dansk territorium. Thi angriberen vil herved få mulighed for frit at vælge angrebsmåde, -tid og -sted, og vil således kunne vanskeliggøre en effektiv indsats af Forsvarets styrker.

Endvidere vil den angriber, der er i stand til at dominere farvandene omkring Danmark, kunne blokere såvel den civile som den militære transportvirksomhed til søs, og dermed afskære ikke blot tilførslen til landet, men også den nødvendige distribuering af civile forsyninger mellem landsdelene og eventuelle overførsler mellem Jylland og Sjælland af danske og allierede styrker.

13. Omvendt vil opretholdelse dels af egne muligheder for og vilje til udnyttelse af farvandene, dels af evne til etablering af maritime hindringer, skabe gode betingelser for virksomme modtræk mod fjendtlige handlinger og bevægelser, herunder tidlig varsling, og dermed tid til at reagere.

DEN MARITIME TRUSSEL.

14. Warszawapagtens flådestyrker i Østersøen har gennem de senere år gennemgået en kraftig udvikling og udgør både kvantitativt og kvalitativt en betydelig militær faktor. Foruden naturlige, defensive opgaver vil disse styrker kunne anvendes til udførelse af flere offensivt prægede opgaver samtidigt eller i hurtig følge - i højere grad jo færre hindringer og komplikationer, de møder undervejs.

Warszawapagtens muligheder for fremføring af invasionsstyrker, bl.a. ved hjælp af særlige, sødygtige landgangsskibe og -fartøjer, må i særlig grad påagtes. Disse styrker har demonstreret at være i besiddelse af relativ stor udholdenhed og evne til optræden i alt slags vejr. Dette medfører, at troppestyrker kan være indskibede og holde søen i længere perioder, hvorved mulighederne for strategisk varsel under visse forhold kan forringes.

.//.

15. Jævnsliden med den stærke maritime opbygning, som især er gennemført af Sovjetunionen, og som omfatter såvel orlogsflåden som handels- og fiskeriflåden, er der i de senere år sket en kraftig forøgelse af Sovjets aktivitet på havene. Der er tale om såvel kommerciel og videnskabelig indsats som gennemførelse af omfattende somilitære operationer, der afspejler en målbevidst marin strategi.

Blandt sidstnævnte operationer er der grund til at fremhæve placering af et stort antal undervandsbåde i særlige områder på oceanerne; tilstedeværelse af flådestyrker i strategisk vigtige områder uden for sovjetisk kystfarvand, bl.a. Middelhavet og Det indiske Ocean; marin våben- og instruktørhjælp til en række lande; hyppige og ofte langvarige flådebesøg i havne af militær og politisk betydning; opretholdelse af skibspatruljer til permanent overvågning af særlige farvandsområder; samt endelig gennemførelse af storstilede flådesøvelser, som dels viser indsatssevnen, dels skaber hævd om optræden i de valgte øvelsesområder.

Ud af det samlede antal skibe, som passerer danske farvande, var i 1970 ca. 13.000 - d.v.s. 18-20% - fra Warszawapagt-landene. Samme år observeredes over 190 Warszawapagt-orlogsskibe i danske farvande og Pagen har etableret permanente vagt- og observationsfartøjer ved Trelleborg, i Kadetrenden, i Fehmarn Bælt og ved Skagen.

16. Det antages, at Sovjetunionen fortsat har udbredelse med alle midler af den sovjetiske magtstilling og politiske doktrin som udenrigspolitisk målsætning, og at dette mål vil blive søgt gennemført med støtte fra de øvrige Warszawapagt-lande.

For så vidt angår det danske område vil det være en naturlig og primær målsætning at tilstræbe fuld kontrol over gennemsejlingsfarvandene - såvel Sundet, Store Bælt og Lille Bælt som Kattegat og Skagerak - der for Sovjetunionen betyder en udfaldsvej til verdenshavene, men samtidig udgør en potentiel barrikade mod de traditionelle sømagters indtrængen til et væsentligt industrielt og især skibsfartsmæssigt tyngdepunkt for Sovjet-samfundet.

Dansk områdes strategiske betydning sandsynliggør i øvrigt, at dets besættelse vil være en endelig sovjetisk målsætning. En etableret kontrol over gennemsejlingsfarvandene vil fremme dette mål og muliggøre et frit valg af tid, sted og fremgangsmåde herfor.

17. Til fremme af sin udenrigspolitiske målsætning kan Sovjetunionen gribe til krig, men den må - henset til de eksisterende styrkeforhold -

isar atomvåbenbalancen - erkende, at denne udvej i givet fald hurtigt kan føre til anvendelse af atomvåben. Dette vil indebære så omfattende konsekvenser, at Sovjetunionen må antages at ville tilstræbe at undgå situationer, hvori modparten føler sig tvunget til anvendelse af disse våben. Et større, militært angreb mod NATO-territorium på land er en klar krigshandling, som - om nødvendigt - vil tilskynde til forsvarsvis anvendelse af atomvåben, ikke mindst hvis angrebet direkte berører Centralregionen. Det er her særlig relevant, at NATO og USA nukleare potentiel i Europa er baseret på styrker, hvis baser og depoter i Tyskland vil blive truet ved angreb. Et sådant ville derfor hurtigt stille NATO og USA over for valg mellem atomkrig eller tab af væsentlige midler til atomkrigsførelse. Atombalancen indebærer derfor, at sandsynligheden for et angreb, der umiddelbart berører vesttysk landområde og derværende styrker, må anses for ringe.

18. Konsekvensen af et mere begrænset angreb, der isoleret rettes mod dansk landområde, indebærer næppe den samme risiko for en umiddelbar eskalation til atomkrig, da der her hverken er nukleare våben eller blot fremmede troppestyrker, som trues ved et sådant angreb. Men også et angreb på dansk landområde er en åben og klart defineret krigshandling, som i kraft af det danske medlemskab af NATO - og forudsat NATO-solidariteten er usvækket og gennem det militære beredskab troværdig - kan forventes at ville resultere i en fuld gengældelse fra NATO side, herunder også den uønskelige nukleare gengældelse. Sandsynligheden for et angreb mod dansk landområde skønnes større end mod Vesttyskland, men den er fremdeles lille, så længe der består risiko for umiddelbar optrapning af en konflikt, og såfremt Sovjets udenrigspolitiske mål over for Danmark kan opnås ved andre midler.

19. En politisk målbevidst og situationstilpasset gennemførelse af mindre risikofyldte maritime demonstrationer og pressionsforanstaltninger, der efter omstændighederne kan varieres i omfang og intensitet, kan meget vel blive den indledningsvist foretrukne aggressionsform.

Sådanne handlinger, som tilsigter en underminering af dansk suverænitæt i det danske område i fredstid, kan eksempelvis bestå i opmarch af flådestyrker i danske farvande; jamning af varslingsanlæg; ankring på og ødelæggelse af kabelanlæg; grundstødninger i havne og

././.

smalle sejllob, og anden chikane af skibstrafikken; opbringelse af civile skibe; afspærring af farvandsområder til afholdelse af militære øvelser; minelægning i danske farvande; og deraf afledte følgehandlinger. Aktioner af ovennævnte art, som indledes provokatorisk for at skabe baggrund for påberåbelse af videregående foranstaltninger til beskyttelse af egne interesser, vil i stigende grad kunne reducere en dansk Regerings handlefrihed, medmindre der straks reageres med passende modtræk.

20. Sandsynligheden for sådanne aktionsforløb forekommer for nærværende større end de tidligere nævnte, større angrebshandlinger. Det kan ikke udelukkes, at den allerede nu konstaterede, voksende sømilitære Sovjet-aktivitet i vore farvande - inklusive de fornævnte permanente patruljer i Sundet Syd, ved Gedser, i Fehmern Bælt og ved Skagen, såvel som intens overvågning af dansk og NATO-øvelsesaktivitet i Østersøen, Kattegat og Skagerak - er et første skridt i denne udvikling i lighed med den tidligere tilsvarende udvikling bl.a. i Middelhavet.

SØVÆRNETS OPGAVER.

21. Søværnets hovedopgave over for disse maritime trusler er - på grundlag af den for Forsvaret som helhed gældende målsætning og i samvirke med de øvrige værn - at udføre en egentlig krigsmæssig indsats til beskyttelse af dansk landområde og søterritorium og af de danske gennemsejlingsfarvande, inklusive Kattegat og Skagerak.

Men forud for denne ultimative opgave ligger såvel i fred som under spændte forhold en række forskelligartede opgaver, hvis dobbelte formål er at nedvirke til krigsforebyggelse og at forberede krigsmæssig indsats, og hvis generelle sigte er at nægte den potentielle modstander et uanfægtet søherredømme i de farvande, som er en primær, dansk maritim interessesfære, d.v.s farvandene fra Bornholm til norden om Skagen.

22. De opgaver, som umiddelbart foreligger, er at følge den potentielle modstanders daglige aktivitet til søs og at varsle, såfremt unormale og farlige hændelser indtræffer, således at danske myndigheder i tide kan vurdere situationen og handle derefter.

Jo længere ud til søs en maritim overvågning kan strækkes og opretholdes under alle vejrforhold, desto større er muligheden for at

opnå tidligt varsel, og desto mere tid vil der vindes til overvejelser og handlinger - såvel politisk som militært.

Der er således tale dels om en kontinuert observationstjeneste overalt i danske farvande og langs vigtige kyster, normalt udført af lokale fartøjstyper, dels om søgående patruljer, hvis hyppighed bestemmes af forholdene, og hvis formål er at lokalisere og følge fremmed aktivitet i eventuelle opmarchområder. Til sidstnævnte opgaver kræves søgående og udholdende enheder med effektivt kommunikations- og varslingsudstyr samt med en til løsning af mulige kampopgaver afpasset armering.

23. I tilslutning til overvågningsopgaverne må Søværnets enheder - ikke mindst under spændte forhold - være rede til at afvise suverænitetskrænkelser, herunder at beskytte danske skibe mod overlast.

I sådanne situationer vil der kunne blive behov for våben, som er egnet til gradueret indsats.

Endvidere må danske flådestyrker bl.a. ved tilstedeværelse medvirke, at fremmede enheder søger at dominere eller vinde havd over områder, som er dansk interessesfare.

24. Søværnets opgaver og virksomhed i krig tager sigte på at hindre eller hæmme fjenden i at udnytte havet som transportvej ved at bekæmpe fjendtlige flådestyrker og invasionsfartøjer under angreb mod dansk område og indtrængen i indre dansk farvand. Jevnsides hermed skal Søværnet beskytte skibsfarten og bidrage til at skabe bedst mulige betingelser for udnyttelsen af farvandene til egne transporten og til sikring af Hærens operationer.

OPERATIVT KONCEPT.

25. Generelt.

Søværnet må som det øvrige danske forsvar være indstillet på en strategisk defensiv holdning over for de muligheder for politisk og militær aggression, som Warszawapagtens militære potentiell rummer.

././.

Dette indebærer et stadigt krav om et operativt beredskab, bestående af dels kontinuerte, opslidende overvågningsoperationer, dels temporære, men intens indsats over for opstående trusler.

Det er i denne situation af yderste vigtighed, at Søværnets mobilitet og fleksibilitet udnyttes over for de rigt varierede fjendtlige muligheder. Endvidere er det vigtigt, at Søværnets styrker kan tage initiativet i taktiske situationer, idet fjenden herved tvinges til uafbrudt at tage overraskende udviklinger i betragtning; at afsætte skibe og fly til beskyttelse af sine operationer; samt at holde et højt taktisk beredskab, som igen vil gøre det vanskeligere og dyrere for ham at nå sine mål. Danske styrkers fortrolighed med egne farvandes karakter, kendskab til egne minefelter, og mobilitet skal udnyttes til det yderste for at opnå taktisk overraskelse og derved i muligt omfang modsvare vor styrkemæssige underlegenhed.

26. Operationer under normalt fredsberedskab.

Søværnets operative styrker må som nævnt sikre overvågningen af dansk territorialfarvand og tilstødende farvande og herunder hævde suveræniteten ved afvisning af krænkelse. Desuden må styrkerne kunne deltage i og lokalt lede søredningsoperationer, ligesom assistance skal kunne ydes til toldvæsen, politi og andre statslige myndigheder for deltagelse i smuglerbekæmpelse, olieforureningsbekæmpelse og andre civilrettede opgaver.

Søværnet må endvidere råde over særligt materiel til løsning af tilsvarende, kontinuerte og temporære opgaver i grønlandske og færøske farvande.

27. Operationer i spændingsperiode.

Den umiddelbare opgave for Søværnets operative styrker er en forøget overvågning og et forøget beredskab til afvisningsopgaver i danske farvande samt den vestlige og den centrale del af Østersøen, med prioritet på farvandet syd og øst for den sjællandske øgruppe til og med farvandet omkring Bornholm. Denne forøgede overvågning vil medføre behov for landbaserede komponenter, bevogtningsfartøjer eller -både, kuttere, korvetter og helikoptere, som i hensigtsmæssigt omfang må kunne forstærkes eller suppleres med torpedobåde og minestrygere.

././.

Jævnledes med denne generelle indsats må der i spændingsperioder forberedes eller gennemføres ombordtagning af miner i minelaggere og andre minelæggende enheder, ^{/med henblik på} etablering af farvands- og kystforsvarsspærringer, såsnart tilladelse dertil foreligger. Samtidigt hermed må der kunne deployeres operative kampenheder til beskyttelse af de minelæggende enheder. Hertil behøves korvetter, torpedobåde og helikoptere, der efter omstændighederne kan sammensættes i overfladekampgrupper. I øvrigt vil også kanon- eller kystmissilbatterier samt Flyvevåbnets luftforsvarskomponenter indgå i beskyttelsen.

Endelig må der i denne periode iværksættes en forlagning af undervandsbåde, for at disse enheder, der skal give alsidighed og geografisk dybde til forsvaret, sikres rettidig deployering til deres primære operationsområder. Under den spændte situation vil enkelte undervandsbåde eventuelt blive deployeret til fremskudte rekognosceringsopgaver enten demonstrativt eller skjult.

28. Operationer ved og efter fjendtlighedernes begyndelse.

Dersom en spændingsperiode udvikler sig til krigstilstand skal de farvands- og kystforsvarsspærringer, der endnu ikke er etablerede, udlægges snarest, hvorefter egentlige minelaggere gør klar til etablering af mere tilbagetrukne minefelter. Minestrygerne iværksætter eventuelle minerydningsoperationer, der i øvrigt i væsentlig grad forudsættes udført af tyske styrker. Overfladekampgrupper samt kanon- eller kystmissilbatterier og Flyvevåbnets luftforsvarskomponenter vil yde beskyttelse for minelæggende enheder, ligesom overfladekampgrupperne ved taktisk offensive operationer vil forhindre fjendtlig infiltration gennem Sundet og Bælterne.

Hvis en søværts invasion iværksættes, vil overfladekampgrupperne samt undervandsbådene udføre operationer med det formål at foranstalte størst mulig skade og forsinkelse på landgangsstyrken. Det forudses, at dette - hvis tiden tillader det - udføres koordineret med tyske flådestyrker samt med danske og tyske fly.

Overvældende fjendtlig luftaktivitet samt missiltruslen kan eventuelt forhindre langvarige overfladeoperationer i Østersø-området. Operationerne må i så fald i særlig grad påhvile ubådene samt fly og evt. helikoptere. Undervandsbådene vil derunder fortsat udføre operationer mod invasionsfartøjer, mod opfølgende styrker og transportere og mod større fjendtlige enheder, medens overfladestyrker anvendes til overraskende fremstød fra eksisterende luftforsvarsområder.

29. Luftstøtte.

Til opnåelse af det fælles mål skal alle muligheder udnyttes for at koncentrere og koordinere flåde- og flyoperationer. For flystyrkerne i området bør deltagelse i den maritime kamp fortsat have høj prioritet, således at større operationer kan udføres dels under en tålelig lufttrussel og dels med assistance af offensive fly.

FLÅDENS SAMTÆNSETNING.

30. Ved ovenstående operative koncept forudsættes, at Søværnet råder over enheder, der - udover overvågningskomponenter i land og nødvendige støtteenheder - omfatter korvetter, torpedobåde, helikoptere, ubåde, minelæggere og -strygere, bevogtningsfartøjer, kuttere, kanon eller kystmissilbatterier, samt særligt materiel til tjeneste i Grønland og ved Færøerne.

Bortset fra helikoptere, adskiller disse enhedstyper sig ikke principielt fra de typer, der indgik i Søværnets styrkemål ifølge Forsvarsloven af 1960. Inidlertid giver udviklingen siden 1960 sammenholdt med det nu forelagte regeringsforslag og den økonomiske situation anledning til efterfølgende overvejelser vedrørende de enkelte skibstyper.

31. Vedrørende "større enheder".

Målsætningen for disse enheder er aldrig blevet opfyldt. Forsvarslovens styrketal blev i sin tid ledsaget af en bemærkning om, at TRITON-klassen indtil videre skulle medregnes blandt de større enheder, og erstatning for 3 fregatter af ESBERN SNARE-Klassen og 2 kystjagere af WILLEMOES-klassen blev indledningsvis tilgodeset ved bygning af 2 fregatter af PEDER SKRAM-klassen.

I bemærkninger til det af Regeringen nu fremsatte lovforslag anføres bl.a., at "Regeringen lægger vægt på mindre udgiftskrævende enheder end f.eks. PEDER SKRAM-klassen". Det er også Søværnets synspunkt, at fregatter af PEDER SKRAM-klassen, - hvis baggrund var 1960-Lovens forudsætning om færre, men mere effektive enheder - i anskaffelsespris og driftsomkostninger, herunder personelbehov, er så kostbare, at denne eller tilsvarende typer ikke med rimelighed kan betragtes som en hensigtsmæssig løsning på Søværnets behov for en sødygtig, udholdende og alsidig enhed.

././.

På denne baggrund er opstillet preliminaire stabskrav til en mindre skibstype - "korvet 72" (KV 72) - der med hensyn til søgenskaber, udholdenhed, fart og bevæbning tilgodeser forudsete krav såvel i en egentlig krigssituation som i det grå niveau. Disse stabskrav peger mod en korvetttype på ca. 1000 tons; en anskaffelsespris af ca. 120 mill. kr.; og en årlig driftsudgift - baseret bl.a. på ca. 80 mands besætning - skønsmæssigt på ca. 6 mill. kr. (PEDER SKRAM-klassen tilsvarende 2550 tons; anskaffelsespris omregnet til nuværende prisniveau ca. 225 mill. kr. inklusive SEA SPARROW, men uden teknologisk ajourføring af øvrigt udstyr; 210 mands besætning; og årlige driftsudgifter ca. 12 mill. kr.).

32. Vedrørende torpedobåde.

Målsætningen for disse enheder er opnået ved den nylige bevilling til bygningen af i alt 8 enheder af typen TB-68 til afløsning af 6 enheder af FLYVEFISKEN-klassen. Det må imidlertid konstateres, at et yderligere antal af nuværende både udgår, umiddelbart efter at TB-68-serien er indgået i Flådens tal.

De af Regeringen fremsatte lovforslag ontaler ikke torpedobådsvåbnet, men dette våben forudsættes bibeholdt, idet det - i takt med foreliggende, tekniske muligheder - sammensættes af torpedo-, kanon- eller missilbåde.

TB-68 vil være en nødvendig og god fornyelse blandt Søværnets torpedobådstyper. Det er planlagt at udstyre denne type med SSM, hvorved den fremstår som en kombineret torpedo-, kanon- og missilbåd. I nærværende notat betragtes torpedobådsvåbnet derfor primært baseret på TB-68, hvilket ikke udelukker en senere indførelse af ændrede typer, herunder eventuelt hydrofoil- eller luftpudebåde, i takt med den teknologiske udvikling heraf.

33. Vedrørende helikoptere.

Forsvarsloven af 1960 ansætter ikke styrkemål for sådanne enheder, men Søværnet er tilgodeset på dette område for så vidt angår de til særlige opgaver i Grønland og ved Færøerne byggede inspektionsskibe af HVIDBJØRNEN-klassen. Søværnet råder over i alt 8 helikoptere af typen ALOUETTE III.

Regerings-forslaget refererer ikke til Søværnets udbygning med hensyn til helikoptere, men Forsvarskommandoens nuværende materielanskaffelsesplan indeholder forslag til anskaffelse af helikoptermateriel.

Udover erstatningsmateriel til HVIDBJØRNEN-klassen ved udslidning af ALOUETTE III har Søværnet et behov for helikoptermateriel til løsning af egentligt operative opgaver, dels i overvågnings- og afvisningstjenesten, dels som våbenbærer mod fjendtlige enheder, specielt mindre, missilbevåbnede fartøjstyper. Søværnets planlægning på dette område har hidtil været koncentreret om den britiske WG-13 helikopter, som forudsættes egnet til indsats alene eller i samarbejde med overfladeenheder; til operationer såvel om natten som om dagen; og til armering med et simpelt air-to-surface-missil.

Prisniveau for en sådan enhed er efter det foreliggende ca. 7 mill. kr.; og driftsomkostningerne anslås til ca. 2000 kr. pr. flyvetime.

34. Vedrørende undervandsbåde.

Målsætningen for disse enheder er opnået ved tilgangen i 1970-71 af 2 ubåde af NARHVALEN-klassen.

I bemærkninger til Regerings-forslaget vedrørende Forsvarets Organisation anføres, at hensigtsmæssigheden af bevarelse af ubådene i Flåden er taget op til undersøgelse. Søværnet har derfor udarbejdet en vurdering af ubåde i den danske Flåde, hvori det på baggrund af en analyse af ubådenes generelle egenskaber i relation til de for Søværnet foreliggende opgaver konkluderes, at det fortsat er hensigtsmæssigt at bevare et ubådsvåben.

Søværnet har med ubåde af NARHVALEN-klassen fået en ubådstype, der må betragtes som ideel for danske forhold. Selv om denne båds udholdenhed er i overkant af de for operationsområder vest for Bornholm nødvendige, fastholdes typen i nærværende notat, bl.a. fordi reduktioner i udholdenhed ikke i væsentlig grad vil påvirke anskaffelsespris eller driftsomkostninger.

35. Vedrørende minelæggere.

Efter udrangering af Minelæggeren LINDORMEN er antallet af minelæggere ikke længere i overensstemmelse med de i Forsvarsloven af 1960 fastsatte styrkemål. Yderligere reduktioner ved forestående udrangering i 1973/74 af LOUGEN-klassen påtænkes udlignet ved nybygninger, til hvilke der er afsat midler på Forsvarskommandoens materielanskaffelsesplan.

././.

Det foreliggende Regerings-forslag anfægter ikke styrkemålet for minelaggere, der også af Søværnet generelt anses for korrekt i relation til de foreliggende minelægningsopgaver. Søværnet er inidler-tid af den opfattelse, at udbygning af minelægningskapaciteten efter 1960-Loven uden samtidig etablering af øvrige styrker, har medført en skævhed i den ved 1960-Loven tilsigtede, balancerede flåde. Dertil kommer, at den fundamentale, danske minestrategi i meget høj grad er belastet med politisk bestemte usikkerhedsmomenter, og at minelægningskapaciteten, som den eksisterer i dag, har en markant slagside netop til det politisk mest sensitive: Den selvvirkende mine i og uden for dansk territorialfarvand.

Søværnet finder, at minelægningskapaciteten principielt bør op-retholdes, men at kapaciteten til etablering af kontrollerede mine-sperringer, under hensyn til politiske og folkeretlige aspekter, kvalitativt bør tillægges mindst den samme prioritet som kapaciteten til lagning af selvvirkende miner. Søværnet må videre anbefale, at minevåbnet holdes i balance med øvrige, våbenmæssige indsatsmuligheder, og at vægten i Flåden lægges på enheder, der er mindre ensidigt anven-delige, end de egentlige minelaggere.

Dersom Søværnets muligheder for at fastholde de hidtidige styrkemål reduceres, bør en nedskæring derfor også gøres gældende i minelægningskapaciteten, og da navnlig inden for kapaciteten til udlægning af selvvirkende miner, idet denne kapacitet søges overført til sådanne enheder, som forud eller i fortsættelse af minelægnings-operationer kan bidrage til løsning af andre foreliggende, somilitære opgaver, specielt korvetter, eller til depot- og skoleskibe, som er indrettede til nævnte formål i fredstid, og som umiddelbart kan on-boardtage miner i en spændingssituation.

36. Vedrørende minestrygere.

Blandt Søværnets operative enheder er minestrygerne de eneste, der gennem årene har opretholdt de i 1960-Loven fastsatte styrkemål. En væsentlig baggrund herfor har været et permanent behov for en aktiv indsats i form af efterkrigsminestrygning, en baggrund, som inidler-tid nu er bortfaldet.

Regeringsforslaget anfægter ikke behovet for minestrygere.

././.

Det er Søværnets opfattelse, at sikring af forbindelsen mellem de danske landsdele og af ^{af tilgangen} forsyninger udefra, må tillægges væsentlig betydning og søges opnået ^{også} gennem en minestrygningsindsats. Forsvarskommandoen har i overensstemmelse hermed disponeret midler til en begyndende udskiftning af SUND-klasse minestrygere på nugældende materielinvesteringsplan.

Med den i dag stedfindende udvikling af minevåbnet må det imidlertid forudses, at der foruden minestrygere, som de Søværnet råder over i dag, er behov for en type, der er udrustet som "Mine Hunter", d.v.s. med evne til indsats mod trykminer. Det hertil nødvendige udstyr er i moderne form så kostbart, at Søværnet alene af denne grund må påregne en væsentlig reduktion af antallet af minestrygere, dersom Søværnets andel af det til rådighed værende rammebudget skal fastholdes. Derved bliver det nødvendigt at koncentrere minestrygningsindsatsen til de mest vitale punkter.

Efter det foreliggende er der i USA en væsentlig, ny udvikling i gang på minestrygningsområdet, idet der på forsøgsbasis er etableret en minestrygnings-helikopterstyrke. Denne udvikling, som eventuelt vil kunne kombinere materiellet til minestrygning og bevogtningstjeneste i en enhedstype - helikopteren - vil kunne medvirke til dels at billiggøre minestrygningsmateriellet, dels at tilføre minestrygningen en væsentlig forøget fleksibilitet og en evne til langt hurtigere strygning og dermed langt større dækning.

I konsekvens af ovenstående findes det hensigtsmæssigt indtil videre at stille udskiftningsplanerne for SUND-klassen i bero, hvorved den nødvendige reduktion i minestrygerantallet finder sted under afventen af, at fremtidige alternative muligheder afklares, samtidigt med, at det påregnes, at den vesttyske marine i givet fald vil medvirke til løsning af foreliggende minestrygningsopgaver.

37. Vedrørende bevogtningsfartøjer og -både n.m.

De i Forsvarsloven af 1960 nævnte 9 bevogtningsfartøjer blev anskaffet som de første enheder i det dansk-amerikanske Cost-Sharing program. Samtidigt har Søværnets kuttermateriel til det syddanske område stort set været i overensstemmelse med det foreliggende behov. Ved igangværende nybygninger tilføres der bevogtningssektoren 5 små og driftsbillige bevogtningsbåde med en begrænset sødygtighed og udholdenhed-

Regeringsforslaget anfører generelt, at overvågningsopgaverne gives samme prioritet som hidtil. Denne prioritering indebærer dog ikke

nodvendigvis en bevarelse af det nuværende materiel eller dertil svarende fartøjstyper. Specielt synes det hensigtsmæssigt, at en del af de generelle overvågningsopgaver frentidigt med tilsvarende effekt, men væsentligt billigere og mere fleksibelt udføres ved hjælp af helikoptermateriel.

Den nuværende principale skibstype - DAPHNE-klassen - har med hensyn til sødygtighed og udholdenhed været tilfredsstillende efter de opstillede krav, men den er relativt dyr i personeløkonomisk henseende, uden at den yder en våbenmæssig kapacitet, som krævet til løsning af afvisningsopgaverne i spændingsperioder og i det grå niveau. Da tilførelse af en sådan kapacitet inidlertid vil medføre, at bevogtningsfartøjstypen udvikler sig mod en motorkanonbådstype med deraf følgende voksende investeringskrav, er det fundet hensigtsmæssigt at vælge en anden løsning: Billiggørelse af det egentlige overvågningsmateriel på scenen - for så vidt angår bemanning og drift såvel som investering - samtidigt med en forøget indsats af egentlige kampenheder til afvisningsopgaver og til opgaver, der kræver større sødygtighed og udholdenhed.

Ved en sådan løsning består det egentlige overvågningsmateriel af bevogtningsbåde i lukkede farvande og kuttermateriel på mere udsatte poster. - begge typer billige i såvel anskaffelse som drift, men tillige relativt stationære i anvendelse - kombineret med helikoptermateriel til sikring af hurtig og fleksibel overvågning af områder mellem de permanente overvågningspunkter, helikoptere, der i givet fald, som ovenfor anført, tillige forventes anvendt til minestrygning og som våbenbærere, specielt mod mindre, missilbevæbnede fartøjstyper.

38. Vedrørende kystforter.

I Forsvarsloven af 1960 var forudsat bibeholdelse af to kystforter, Stevnsfort og Langelandsfort. I konsekvens af denne lov blev de tidligere forter i Københavns søbefæstning (Middelgrundsfort, Flakfort og Dragørfort) samt Bangsbofort ved Frederikshavn opgivet.

Ved det nu forelagte Regerings-forslag foreslås Stevnsfort og Langelandsfort bibeholdt indtil videre, men der tilkendes gives en hensigt om at erstatte disse forter med mobile kystraketbatterier. Regeringen ønsker, at sådanne enheder undersøges nærmere for så vidt angår valg af materiel, økonomiske konsekvenser og tidsramme for anskaffelse. Søværnet har iværksat en undersøgelse heraf, men finder i øvrigt, at også andre spørgsmål bør inddrages i undersøgelsen, herunder bl.a.

././.

spørgsmål om identifikations problemer; om det antal raketter, der eventuelt vil kunne anskaffes inden for den økonomiske ramme, d.v.s. sammenligning af Cost Effectiveness i forhold til nuværende forter; om sårbarhedsfaktorer ved fast, henholdsvis mobil, opstilling; om garagering og nærforsvar og de dermed følgende udgifter; og om betydning af forternes evne til - i modsætning til raketbatterierne - at støtte bekæmpelse af eventuelt landsatte styrker.

Det skal bemærkes, at indførelse af mobile kystraketbatterier i bedste fald først vil kunne tilendebringes i slutningen af 70'erne, og at det i mellemtiden, i henhold til Regerings-forslaget, er hensigten at bibeholde Stevnsfort og Langelandsfort. Henset til disse to forters materielmæssige status i dag, vil det inidlertid være nødvendigt at gennemføre en begrænset modernisering af nuværende armering og udstyr, en modernisering, som dog vil kunne gennemføres for relativt beskedne midler til dækning af den mellemliggende periode. Dette arbejde er foreløbigt iværksat inden for de i finansåret 1971/72 bevilligede midler.

39. Vedrørende hjælpeskibe.

Søværnets hjælpeskibsmateriel omfatter depotskibe, skoleskib, tankfartøjer, torpedotransportskib samt et antal små specialkuttere og -både; bugserbåde, m.v. Nuværende betragtninger knytter sig alene til depot- og skoleskibe, da det øvrige hjælpeskibsmateriel, der bl.a. ikke er armeret, kun repræsenterer en relativt lille, samlet værdi.

Depotskibe har siden 1960 været knyttet dels til Torpedobådseskadren, dels til Undervandsbådseskadren. Begge de nuværende depotskibe - HJELPEREN og HENRIK GERNER - er gamle, og specielt HJELPEREN trænger stærkt til udskiftning. Forsvarskommandoens materielanskaffelsesplan indeholder i overensstemmelse hermed et beløb til anskaffelse af et depotskib til afløsning for HJELPEREN. Ihvorvel Søværnet principielt gerne ser denne fornyelse effektueret, når det erkendes, at Søværnet ikke ved forestående reduktioner af midler og aktivitet kan forsvare at bibeholde så ensidige skibstyper som depotskibene.

For så vidt angår torpedobådene gælder særligt, at de nyere typer - specielt TB-68 - har sådanne underbringelsesfaciliteter, at der ikke mere kan argumenteres for et depotskib på baggrund af disse, men alene på baggrund af behovet for værkstedskapacitet, forsyninger, torpedoarbejde, m.v., opgaver, som også kan løses på anden måde.

././.

Henset til det under mineløggere anførte, findes det derfor rigtigt at frafalde ønsket om specielle depotskibe og i stedet at kombinere opgaven som depotskib i fredstid med opgaven som minelægger før og ved et eventuelt krigsudbrud.

For så vidt angår skoleskib vil Søværnet tilsvarende, fortsat anvende en minelægger af FALSTER-klassen. Ved senere udrangering af HENRIK GERNER eller af de til depotskib for MTB og til skoleskib anvendte mineløggere påregnes afløsende skibe ligeledes at være udfornet med henblik på anvendelse som egentlige mineløggere i tilfælde af krig og eventuelt tillige som eskorteskibe e.l. efter minelægningsfasen.

40. Vedrørende skibe og fartøjer til særlige formål.

Da kuttermateriel og lignende til brug i syddanske farvande er dækket ved ovenstående pkt. 37, begrænses nærværende afsnit til det til stations- og fiskeriinspektionstjeneste, herunder tjenesten i Grønland og ved Færøerne, samt til søopmåling nødvendige materiel, der generelt anskaffes og delvis drives gennem midler på Forsvarets civilbudget.

Forsvarsloven af 1960 fastsatte ikke bestemte styrkemål for materiel til de Søværnet pålagte særlige opgaver, men det er erkendt, at 4 inspektionsskibe af HVIDBJØRNEN-klassen samt 3 kuttere og - lejlighedsvis - indsættelse af et bevogtningsfartøj i Nordsoen ikke er tilstrækkeligt til at dække de nu foreliggende behov. Der er derfor ved særlig bevilling skabt mulighed for anskaffelse af et 5. inspektionsskib og en ekstra kutter (plus en til afløsning af en udslidt, ældre kutter). Samtidigt har Søværnet til søopmåling i danske farvande dels anvendt en minestryger af SUND-klassen, dels iværksat undersøgelser med henblik på lån af en isbryder. Materiellæssigt forudsattes disse udvidelser at ville dække det foreliggende behov, idet et eventuelt stigende behov i Nordsoen og farvandene inden for Skagen foreløbigt løses af egentlige kampenheder, specielt korvetter, minestrygere og helikoptere.

Materiellæssigt må der imidlertid regnes med anskaffelse af nye helikoptere til inspektionsskibene til afløsning af ALOUETTEN, om muligt af samme type som tidligere nævnt til overvågnings- og kampopgaver.

Det skal påpeges, at disse enheders virksomhed allerede nu, men i stigende grad ved voksende krav - udvidet inspektion som følge af udvidet fiskerigrænser og eventuelt forestående udvidelser af territorialgrænserne; forøgede krav til søopmåling som følge af

større, mere dybtgående skibe; forventet tilgang af nye opgaver som følge af udnyttelse af kontinentalskolen, m.v. - kun meget vanskeligt, og kun med øget personelindsats kan forenes med de i forbindelse med Regerings-forslagene meddelte hensigter om øget civilundervisning og nedsat arbejdstid for stammandskabet. En bemanning alene med værnepligtige har derfor været overvejet, men denne vej findes ikke farbar ved en værnepligtig tjenestetid på mindre end 12 måneder.

41. Det fremgår af ovenstående gennemgang af skibstyper, at hensigtsmæssige ændringer af den i 1960 vedtagne styrkesammensætning af Flåden beror på tilpasninger til nyere tekniske muligheder og ændrede økonomiske vilkår. Dertil kommer et behov for, at ændringerne i særlig grad tilgodeser opbygning på områder, hvor målsætningen ifølge 1960-Loven ikke har kunnet opfyldes.

Den i Forsvarsloven af 1960 formulerede flådeplan nå karakteriseres som en - efter danske forhold - rimeligt balanceret plan. Imidlertid har årene vist, at det ikke har været muligt inden for de meddelte økonomiske og personelmæssige rammevilkår at opbygge og drive en flåde af den i 1960 angivne størrelsesorden. Flåden har derved i praksis fået en ubalanceret sammensætning, idet minestrygere, mine-læggere, depotskibe og bevogtningsfartøjer samt ubåde er blevet fuldt tilgodeset, medens det øvrige, egentlige kamppotentiel er blevet beskåret. Det har også nedført, at der er opbygget støttefunktioner - specielt flådestationer - som har fået en uforholdsmæssig stor vægt i Søværnets driftsbudget.

En justering af flådeplanen til et lavere økonomisk niveau må derfor primært medføre en reduktion af de således favoriserede områder, medens kamppotentiellet samtidigt søges fastholdt eller udvidet i retning af 1960-målsætningen.

42. Modifikationen af flådeplan 1960 bør imidlertid ikke nødvendigvis bestå i en proportional reduktion af de hidtidige styrkemål, i overensstemmelse med de ændrede økonomiske rammevilkår. Uanset, at en egentlig dybtgående analyse af operative krav ikke er mulig inden for nærværende notats rammer og tidsfrist, kan der formuleres en eksempelvis, operativ model til belysning af behov til Flådens sammensætning.

. / . / .

En sådan model kan opbygges over sidste fase af en spændingsperiode og åbning af egentlige krigsmæssige operationer mod et fjendtligt fremstød mod de danske gennemsejlingsfarvande (med eller uden samtidige landgangsoperationer). Der kan selvsagt herved - også for så vidt angår søværnsmateriel - anlægges behovsvurderinger, der langt overstiger realistiske muligheder for gennemførelse, alene fordi indsatsmuligheder og effekt naturligvis vil vokse med antallet af enheder. Tages der inidlertid udgangspunkt i et forsøg på at minimere behovet, vil modellen eksempelvis kunne opbygges på basis af de i omhandlede periode foreliggende fire principielle opgaver.

43. Søværnet skal i den omhandlede periode fortsat løse overvågnings- og suveranitetsopgaver i Grønland og ved Færøerne. Hertil vil der i spændingsperioder og krig være behov for et minimum af 2 inspektionsskibe og 3 -kuttere i Grønland og 2 inspektionsskibe og 1 -kutter ved Færøerne. Udrustede inspektionsskibe nedfører hver 1 helikopter.

Til opretholdelse af denne styrke kræves en reservestyrke af yderligere 1 inspektionsskib, 1 -kutter og 2 helikoptere. Disse reserveenheder må normalt påregnes afgivet til eftersyn o.lign, og kan derfor ikke påregnes udrustet ved sikringsstyrke eller mobilisering.

Behovet til denne opgave er således i alt 5 inspektionsskibe, 5 -kuttere og 6 helikoptere.

44. Søværnet skal i syddanske farvande inklusive Østersøen fortsat løse de overvågningsopgaver, som er forudsætningen for at kunne bevare suveraniteten og for tidlig orientering af regeringen med henblik på politiske såvel som militære beslutninger og foranstaltninger.

Udover overvågningskomponenter i land og det overvågningen tilhørende kontrol- og kommandoapparat påregnes overvågningen på søen udført ved hjælp af det billigst mulige fartøjsmateriel, d.v.s. kuttere og bevogtningsbåde på relativt stationære poster, kombineret med helikoptermateriel til overvågning af visse farvandsområder. En effektiv overvågning i overensstemmelse hermed vil kræve 12 kuttere, 5 bevogtningsbåde og 4-6 helikoptere.

Endvidere vil der til en fremskudt, søgænde patrulje - jf. pkt. 22 ovenfor - være behov for 1 korvet.

Afvisningsopgaver påregnes gennemført ved de under pkt. 46 nævnte, operative enheder.

Til opretholdelse af disse styrker kræves en reservestyrke af yderligere 2 kuttere og 1 bevogtningsbåd, som ikke normalt kan påregnes udrustet ved sikringsstyrke eller mobilisering. Reserveenheder for helikoptere og korvet inkluderes i beregninger for egentlige kampstyrker, jf. pkt. 46 nedenfor.

45. I den omhandlede periode før og omkring et eventuelt krigsudbrud, skal Søværnet klargøre til eller udføre minelægningsoperationer. For en del af disse operationer må det påregnes, at beslutning om iværksættelse vil blive truffet på et sent tidspunkt. Det til minelægning afsette skibsmateriel må i den omhandlede periode holdes klar med miner om bord, og det kan ikke i denne beredskabstilstand samtidigt anvendes til andre foreliggende opgaver, f.eks. afvisnings- eller patruljetjeneste.

Disse forhold har i 1960 begrundet opstilling af specielle enheder til minelægning, og denne løsning må stadig principielt anses for ønskelig. Det må imidlertid i dag forudses, at Søværnet kun i absolut nødvendigt omfang vil have råd til enheder, der alene er bestemt til minelægning, og de foreliggende minelægningsopgaver må derfor såvidt muligt søges løst af enheder, der tillige kan varetage andre funktioner, d.v.s.

- Af større minelæggere, der frigøres fra forudgående fredstidsfunktioner som skole- og depotskibe;
- af egentlige operative enheder - korvetter og eventuelt torpedobåde - der kun kan medføre et begrænset antal miner. Til gengæld kan disse enheder udføre minelægningsoperationer hurtigt, de er efter krigsudbrud bedre stillet i taktisk henseende, og de vil efter minelægningsfasen kunne indgå i den disponible dækningsstyrke på lige fod med øvrige enheder.
- af minefartøjer, der er specielt bygget og udrustet til udlægning af kontrollerede minespæringer; samt endelig
- af minestrygere og kuttere, som afses til særlige, lokale minelægningsopgaver i relation til kyst- og havneforsvar.

Ved denne løsning af minelægningsopgaverne vil Søværnets behov være 2 egentlige minelæggere (skole- og depotskibe); 2 korvetter og eventuelt 6 torpedobåde; 3 minefartøjer; samt ca. 4 minestrygere og 4 kuttere.

Som reserveenheder for disse styrker påregnes generelt disponeret styrker fra andre opgaver, herfra dog undtaget en reserve på 1 minefartøj til sikring og bevarelse af 3 operative enheder uanset løbende eftersynsperioder.

46. Endelig skal Søværnet i denne periode vedvarende kunne løse egentligt operative opgaver, der omfatter afvisningsoperationer, beskyttelse af minelæggende enheder, imødegåelse af angreb, m.v. Hertil skal anvendes dels ubåde, dels overfladeenheder. For så vidt angår ubåde, der opererer individuelt, vil der i operationsområdet kunne deployeres 4-6 enheder. For overfladeenheder kan der ikke anlægges en tilsvarende kvantitativ betragtning, da overfladestyrker ikke opererer enkeltvist, men i flerskibsenheder, der forstærkes med antal af skibe i enheden. Der vil imidlertid for disse enheder kunne etableres et eksempelvis, talmæssigt udgangspunkt i en kampgruppeenhed, bestående af 1 korvet som lederfartøj, 6 torpedobåde og 2 kamphelikoptere, og der vil alene i det sydøst-vendte operationsområde være behov for 3 sådanne overfladekampgrupper hvoraf lejlighedsvis 1 gruppe må påregnes detacheret til sin base for genforsyning m.v.

I tilfælde af dårlige vejrforhold eller lignende, hvor torpedobådenes muligheder for at gennemføre operationer er reduceret, må lederfartøjerne - som efter minelægningsfasen suppleres med de til minelægning afsete korvetter - kunne formeres i een eller to særlige kampgrupper af korvetter og eventuelt kamphelikoptere.

Behovet for styrker til disse opgaver omfatter således 4-6 ubåde; 3 korvetter; 18 torpedobåde og 6 kamphelikoptere.

Til opretholdelse af disse styrker samt af de i pkt. 44 og 45 nævnte korvetter og torpedobåde behøves en reservestyrke af yderligere 2 ubåde; 2 korvetter; 6 torpedobåde og 4 kamphelikoptere.

47. Ifølge ovenstående vil Søværnets samlede behov til Flåden, når der renonceres på en egentlig minelæggerstyrke, være som følger:

- 8 korvetter	heraf 6 udrustet
- 30 torpedobåde	- 24 -
- 14 kamphelikoptere	- 10 operationsklare
- 8 ubåde	- 6 udrustet
- 2 egl. minelæggere (skolc- og depotskibe)	begge udrustet
- 4 minefartøjer	heraf 3 udrustet
- 4 minestrygere	- 4 -
- 18 kuttere	- 16 -
- 6 bevogtningsbåde	- 5 -
- 5 inspektionsskibe	- 4 -

././.

- 6 inspektionshelikoptere heraf 4 operationsklare ombord.
- 5 inspektionskuttere - 4 udrustet.

En sådan flåde vil imidlertid nødvendiggøre en årlig investering på ca. 165 mill. kr. (1971) ved en erfaringsmæssig levetid for orlogsskibe på 20 - 25 år. Investeringsbehovet til kystmissilbatterier, varslingsanlæg n.v. udgør endvidere ca. 10 mill. kr., hvorved Søværnets samlede årlige investering vil beløbe sig til ca. 175 mill. kr.

Hertil kommer investeringsbehov for enheder, der vedrører Forsvarets Civilbudget.

Da disse investeringsudgifter væsentligt overskrider det i ovenstående punkt 6 nævnte rammebeløb, er der vurderet muligheder for, at flere af de i punkt 43-46 anførte opgaver løses af samme enhed(er). Det synes derved muligt og nødvendigt at reducere det samlede behov med 2 korvetter ved sammenlægning af søgående patrulje og 3' kampgruppeenhed og ved besparelse af en reserveenhed; 6 torpedobåde til en primær minelægningsopgave; 2 kamphelikoptere til 3' kampgruppe; 2 ubåde ved udtynding af den operative styrke; 4 kuttere ved sammenlægning af overvågnings- og minelægningsopgaverne; samt 1 minefartøj, ved at renoncere på reserveenhed. Der kan derved spares en årlig investering på ca. 35 mill. kr., hvorefter Søværnets styrkenålsætning økonomisk vil være ca. 10 mill. kr. over det givne rammebeløb.

48. Flådens således reducerede styrkenål vil derefter være:

- 6 korvetter	Heraf 5	udrustet
-24 torpedobåde	- 18	-
-12 kamphelikoptere	- 8	operationsklare
- 6 ubåde	- 5	udrustet
- 2 minelæggere/skole- og depotskibe	Begge	udrustet
- 3 minefartøjer	Heraf 2-3	udrustet
- 4 minestrygere	- 4-3	-
-14 kuttere	- 12	-
- 6 bevogtningsbåde	- 5	-
- 5 inspektionsskibe	- 4	-
- 6 inspektionshelikoptere	- 4	operationsklare o/b
- 5 inspektionskuttere	- 4	udrustet,

ialt 45 egentlige krigsskibe, 20 bevogtningsbåde og kuttere, 10 inspektionsskibe og -kuttere, samt 18 helikoptere, hvoraf 6 til tjeneste i forbindelse med inspektionsskibene.

OVERGANGSPROBLEMATIK.

49. Den i dag eksisterende flåde vil være udgangspunkt for overgangen til den ovenfor skitserede. Endvidere indgår de i dag disponerede midler i overgangsproblematikken, ligesom de midler, der forventes disponeret inden den her skitserede plan iværksættes.

Betragtes indledningsvis 10-års perioden fra 1973/74 - 1982/83 incl. er det fra Forsvarsstaben oplyst, at der i foreløbige modelberegninger er tildelt Søværnet en dispositions- og forbrugsramme på kr. 1300 mill. til investeringer, svarende til de ifølge ovenstående pkt. 6 forudsete investeringsmidler. For såvidt angår det nævnte 10-år må der dog foretages reduktioner for en række allerede nu foretagne disponeringer til bygning af 8 torpedobåde af klasse TB-68 n.v., ligesom der bør foretages fradrag for disponeringer til anskaffelse af kommunikationsudstyr, anskaffelse af SEASPARROW-missilsystemer, indkøb og installation af operativt databehandlingsudstyr, samt anskaffelse af ammunition og missilsystemer til torpedobådene af klasse TB-68. Til disse formål forventes ved begyndelsen af finansåret 1973/74 båndlagt ialt godt 500 mill. kr., men dette efterslæb må ifølge de til indeværende tidspunkt gjorte erfaringer med dispositions- og udgiftsrammer betragtes som af naturlig størrelse, dersom Søværnet til enhver tid skal kunne udnytte en udgiftsramme på ca. 130 mill. kr. om året. Nedenstående dispositionsplan er derfor baseret på, at ovennævnte beløb disponeres fuldt ud.

50. Af den eksisterende flåde forventes følgende enheder at ville udgå før eller senest i kalenderåret 1982:

- 4 TRITON-kl. korvetter (1975, 76, 79 og 81)
- 6 FLYVEFISKEN-kl. torpedobåde (1972-74)
- 6 SOLØVEN-kl. torpedobåde (1977-82)
- 1 FALKEN-kl. torpedobåd (1982)
- 2 DELFINEN-kl. ubåde (1976 og 1978)
- 2 LOUGEN-kl. minefartøjer (1973 og 74)
- 4 SUND-kl. minestrygere (1978-81)
- 2 depotskibe (HJÆLPEREN 1977, HENRIK GERNER 1978)
- 3 kuttere af G-kl.
- 1 inspektionskutter (1977)
- 8 ALOUETTE helikoptere (1975-78)

Til afløsning af disse enheder og begyndende anskaffelse af kamphelikoptere foreslås investeringsmidlerne i perioden 1973/74-1982/83 anvendt således:

././.

- a. Til afløsning af LOUGEN-kl.
disponeres 2 x 35 mill., ialt 70 mill.kr.
- b. Til afløsning af 2 TRITON-kl.
korvetter disponeres foreløbig
for bygning af 2 nye korvetter til
en pris af 2 x 120 mill., ialt 240 mill.kr.
- c. Til afløsning af torpedobådene
af SØLØVEN-kl. og indledende ud-
bygning af torpedobådsvåbnet dispo-
neres for ialt 8 enheder af klasse
TB-68 (udover de under bygning væ-
rende 8 torpedobåde), d.v.s. 8 x 44
mill., ialt 352 mill.kr.
- d. Til afløsning af 2 ubåde af DELFINEN-
kl. disponeres for bygning af 2 ubåde
af NARHVALEN-kl., til et beløb af
2 x 55 mill., ialt 110 mill.kr.
- e. Til første anskaffelse af kampheli-
koptere disponeres for indkøb af 6
WG-13, til en pris af 6 x 7 mill.kr.
ialt 42 mill.kr.
- f. Til udbygning af kuttermateriellet
disponeres for bygning af 3 yder-
ligere kuttere af Ø-kl., (udover de
allerede bevilligede) til en pris
af 3 x 3 mill.kr., ialt 9 mill.kr.
- g. Til evt. anskaffelse af 2 mobile
kystmissilbatterier reserveres fore-
løbig 2 x 35 mill., ialt 70 mill.kr.
- Ialt 893 mill.kr.
- h. Til ammunition, reservebehold-
ninger, skoleudstyr m.v. 167 mill.kr.
- Ialt 1060 mill.kr.
- i. Til begyndende bygning af 8 torpedo-
både af en eventuel videreudviklet
TB-68 klasse, disponeres over ialt 240 mill.kr.
- Ialt 1300 mill.kr.

././.

Herudover forudses det, at inspektionskutteren og ALOUETTE helikopterne udskiftes gennem erstatningsanskaffelser, der finansieres over det civile investeringsbudget.

Endvidere påregnes i denne periode bygget en bevogtningsbåd til en pris af noget under 1 mill.kr.

51. Uanset at de ovenfor anførte disponeringer ikke i alle tilfælde vil have resulteret i færdigbyggede, operative enheder i 1983, vil flådens sammensætning til den tid være:

- 2 PEDER SKRAM-kl.	}	heraf 3 udrustet
- 2 korvetter af ny klasse		
- 19 torpedobåde (heraf 16 TB-68)		heraf 14 udrustet
- 6 kamphelikoptere		heraf 4 operationsklare
- 6 ubåde		heraf 5 udrustet
- 4 minelæggere af FALSTER-kl.		heraf 2 udrustet som henholdsvis skoleskib og depotskib for ubåde, og evt. 1 udrustet som depotskib for torpedobåde.
- 3 minefartøjer		heraf 2-3 udrustet
- 8 minestrygere		heraf 4 udrustet
- 12 kuttere af Ø-kl.		heraf 10 udrustet
- 6 bevogtningsbåde		heraf 5 udrustet
- 5 inspektionsskibe		heraf 4 udrustet
- 8 inspektionshelikoptere		heraf 4 operationsklare i inspektionsskibe, medens øv- rige anvendes til uddannel- sesformål m.v. og holdes i reserve
- 5 inspektionskuttere		heraf 4 udrustet
- 9 bevogtningsfartøjer		heraf 4 udrustet

Af reserveenheder påregnes normalt 1 minelægger, 2 minestrygere og 2-3 bevogtningsfartøjer (DAPHNE-kl.) holdt i et sådant beredskab, at de hurtigt kan udrustes.

52. I 10-året 1983/84 - 1992/93 incl. påregnes herefter at udgå:

- 3 FALKEN-kl. torpedobåde (1983, 85 og 86)
 - 2 ubåde af DELFINEN-kl. (1984-86)
 - 2 FALSTER-kl. minelæggere (1992)
 - 1 minefartøj (LANGELAND) (1983)
- ././.

- 8 minestrygere (SUND- og VIG-kl.) (1984-89)
- 9 bevogtningsfartøjer af DAPHNE-kl. (1983-87) samt
- 4 inspektionsskibe (HVIDBJØRNEN-kl.) (1989-90)
- 2 inspektionskuttere (MAAGEN-kl.) (1987-88),

hvortil kommer, at fregatterne af PEDER SKRAM-kl., yderligere 2 minelæggere af FALSTER-kl. samt 2 ubåde af NARHVALEN-kl. forventes at skulle udrangeres i 1993/94 og 1994/95.

De i ovennævnte 10-år samt i 1993/94 og 1994/95 forudsatte investeringsmidler, ialt 12 x 130 mill.kr., forventes derfor disponeret til følgende byggeprogram:

a. 4 korvetter	480 mill.kr.
b. Færdigdisponering af 8 torpedobåde af en evt. videreudviklet TB-68 klasse	112 mill.kr.
c. 6 kamphelikoptere	42 mill.kr.
d. 4 ubåde	220 mill.kr.
e. 1 skoleskib/minelægger	70 mill.kr.
f. 1 depotskib/minelægger	70 mill.kr.
g. 1 minefartøj	35 mill.kr.
h. 4 minehunters eller tilsvarende minebekæmpelsesmateriel	160 mill.kr.
i. 2 Ø-kl. kuttere	6 mill.kr.
Ialt	1195 mill.kr.
j. Ammunition, reservebeholdninger, skoleudstyr m.v.	293 mill.kr.
Ialt	1488 mill.kr.
k. Begyndende disponering af 8 torpedo- både til afløsning af 1.serie TB-68	72 mill.kr.
Ialt	1560 mill.kr.

Det påregnes at inspektionsskibe og -kuttere afløses igennem erstatningsnybygning, der finansieres over det civile investeringsbudget.

AFSLUTNING.

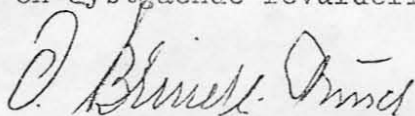
53. Som det fremgår af ovenstående, vil det indenfor den Søværnet givne investeringsramme være muligt at opbygge og fastholde en i forhold til forudsatte opgaver beskeden, men rimeligt balanceret flåde.

Det har været hensigten tillige at vurdere denne flåde i relation til den driftsudgiftsramme, som er gældende i dag. Forsvarsstaben har tilsagt sin medvirken hertil i form af et opdateret beregningsmateriale,

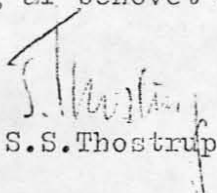
men Forsvarsstaben har -- bl.a. på grund af andre, presserende opgaver -- endnu ikke kunnet levere dette materiale.. Efter det for Søværnets myndigheder foreliggende, vil det årlige driftsbudget for den i pkt. 48 foreslåede, reducerede flåde imidlertid efter hidtidige beregningsværdier, henholdsvis foreløbige overslag for så vidt angår nye enheder, være på ca. 185 mill. kr.. Dertil kommer driftsudgifter til anlæg, institutioner, myndigheder, skoler, m.v. i land, som efter det foreliggende -- og uden fradrag for eventuelt mulige besparelser gennem rationalisering m.v. -- p.t. beløber sig til ca. 290 mill.kr. pr. år. De totale driftsudgifter vil således være af størrelsesorden 475 mill.kr., hvilket i rimelig grad harmonerer med det i pkt. 6 nævnte rammebeløb på 465 mill.kr.

54. Disse overslagsmæssige vurderinger af driftsudgifterne er imidlertid behæftet med væsentlige usikkerhedsmomenter som følge af mangel på et egl. driftregnskab samt uafklarede problemer vedrørende dels det nu forelagte regeringsforslags konsekvenser på det personelmæssige område -- specielt for så vidt angår en eventuelt ændret personelstruktur i Søværnet; den endelige tjenestetid for personel til pligtig tjeneste; og formen for gennemførelse af udvidet adgang til civiluddannelse for stampersonel -- dels de besparelser, der måtte kunne opnås ved en reduktion af Søværnets etableringer og støttefunktioner i land, reduktioner, som anses for mulige og påkrævede for at tilvejebringe et balanceret forhold mellem størrelsen af Flåden og af støttefunktionerne.

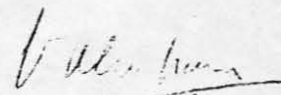
55. Når det nødvendige, grundlæggende materiale vedrørende Søværnets driftsomkostninger måtte foreligge, er Søværnet klar til at medvirke ved udarbejdelsen af detaljerede driftsøkonomiske beregninger og til en dybtgående revurdering af behovet for støttefunktioner m.v.

O.Brinck-Lund

S.S.Thostrup

S.J.Valentiner